

Narodowe Forum Muzyki

Przestrzeń dla piękna

09

czerwca 2018

sobota

18:00

NFM, Sala Główna

Carmina burana | Zakończenie sezonu symfonicznego

Giancarlo Guerrero – dyrygent

Joanna Freszel – sopran

Piotr Łykowski – tenor

Jerzy Butryn – baryton

Chór NFM

Agnieszka Franków-Żelazny – kierownictwo artystyczne

Chóry młodzieżowe projektu Akademia Chóralna:

Chór Angelus Cantat Szkoły Podstawowej nr 3 im. M. Skłodowskiej-Curie w Głubczycach (kierownictwo artystyczne: Ewa Maleńczyk)

Międzyszkolny Chór Capricolium przy Gimnazjum nr 2 w Głuchotazach (kierownictwo artystyczne: Adam Dziurowski)
Kameralny Chór Angelus Zespołu Szkół Ogólnokształcących nr 3 we Wrocławiu (kierownictwo artystyczne: Barbara Szarejko-Nestor)

Chór Kantylena III Liceum Ogólnokształcącego im. Unii Lubelskiej w Lublinie (kierownictwo artystyczne: Małgorzata Nowak)

Chór Młodzieżowy I Liceum Ogólnokształcącego z Oddziałami Dwujęzycznymi im. M. Kopernika w Krośnie (kierownictwo artystyczne: Krzysztof Trybus)
Żeński Chór Kameralny przy I LO im. J. Wybickiego w Kościerzynie (kierownictwo artystyczne: Tomasz Chyła)

Chór Fenix

Agnieszka Franków-Żelazny – kierownictwo artystyczne

Chór Chłopięcy NFM

Małgorzata Podzielny – kierownictwo artystyczne

NFM Filharmonia Wrocławska

Program:

Carl Orff (1895–1982) *Carmina burana* [70']

1. Fortuna Imperatrix Mundi: O Fortuna

2. Fortuna Imperatrix Mundi: Fortune plango vulnera

I PRIMO VERE

3. Veris leta facies

4. Omnia sol temperat

5. Ecce gratum

6. Uf dem anger: Tanz

7. Uf dem anger: Floret silva

8. Uf dem anger: Chramer, gip die varwe mir

9. Uf dem anger: Swaz hie gat umbe

10. Uf dem anger: Were diu werlt alle min

II IN TABERNA

11. Estuans interius

12. Olim lacus colueram

13. Ego sum abbas

14. In taberna quando sumus

III COUR D'AMOURS

15. Amor volat undique

16. Dies, nox et omnia

17. Stetit puella

18. Circa mea pectora

19. Si puer cum puellula

20. Veni, veni, venias

21. In trutina

22. Tempus est iocundum

23. Dulcissime

24. Blanziflor et Helena: Ave formosissima

25. Fortuna Imperatrix Mundi: O Fortuna

C. Orff

Omówienie

Agata Adamczyk

Carmina burana Carla Orffa to bez wątpienia jedno z najpopularniejszych dzieł XX w. Największą zaś stawać cieszy się monumentalna *O Fortuna*, która niesie ze sobą szczególny potencjał popkulturowy. Jej fragmenty odnajdujemy w kilkudziesięciu filmach, serialach, trailerach, programach telewizyjnych, reklamach, grach komputerowych czy przebojach muzyki rozrywkowej. Prolog ten jest zwykle wykorzystywany w celu podkreślenia podniosłości lub dramatyzmu chwili, choć zdarza się, że występuje jako ironiczny komentarz dla danej narracji, wyzbyty pierwotnego kontekstu i związanego z nim głębokiego przestania. Chóralne zawołanie „O Fortuna” współczesne media widzą równie chętnie w scenach bitewnych, jak i komediowych.

Skomponowany przez Orffa w 1937 r. utwór *Carmina burana* ma postać kantaty scenicznej na głosy solowe, chór i orkiestrę. Pod tym samym tytułem kryje się także zbiór dwustu pięćdziesięciu czterech pieśni napisanych w XII i XIII w., a odnalezionych w 1803 r. w opactwie Benedyktynów w Benediktbeuern. Autorami tekstów (tzw. Codex Buranas) pisanych po łacinie, ale też w języku staroniemieckim i starofrancuskim, byli goliardzi, waganci, wędrujący żacy, a nawet średniowieczni duchowni. Stąd ich pieśni różniły się nie tylko charakterem, lecz przede wszystkim tematyką – od moralitetów, przez utwory taneczne i biesiadne, po frywolne piosenki miłosne. Tytuł *Carmina burana* został nadany w 1847 r., kiedy Johann Andreas Schmeller przygotował całą kolekcję do publikacji. Carl Orff z manuskryptem zapoznał się niemal dziewięćdziesiąt lat później. Jak wyznał, szczególne wrażenie wywarły na nim „zaraźliwa rytmika i żywotowość wierszy, jak i muzyczność języka tacińskiego z jego szerokim wykorzystaniem samogłosek”. Podobnej fascynacji uległ Michel Hofmann – student prawa i językoznawca, który współpracował z Orffem podczas wyboru tekstów. W jednym z listów pisał: „Średniowieczni mniisi wyprawiali z łaciną rzeczy, o jakich nie śniło się moim czcigodnym Rzymianom”. Z całego zbioru niemiecki kompozytor wybrał dwadzieścia cztery pieśni, które zdecydował się opracować muzycznie, choć niektóre z nich zawierały już pewien zapis neumatyczny.

Kompozycja Orffa, domknięta z obu stron monumentalną *Fortuna Imperatrix Mundi* (*Fortuna, Władczyni Świata*), ma budowę trzyczęściową. Każdą z nich wyróżnia odrębna tematyka, a co za tym idzie, także charakter. Pierwsza część, *Primo vere* (*Wiosna*), opiewa

uroki budzącej się do życia przyrody, a wraz z nią pragnienia miłości („Kochajcie, cni mężowie, kochajcie mite panie, bo nic szlachetniejszego nad szczere miłowanie”). Druga – *In taberna* (*W gospodzie*), to słynna aria łabędziego przepiekanego na ruszcie – ze zbiór pieśni pochwalnych poświęconych Bachusowi i wszelkim uciechom związanym z biesiadowaniem („[...] pije kmiotek, pije lekarz, pije rycerz, pije hycel, pije sędzia, pije piekarz, pije przeor, pije szpicel [...]”). Ostatnia część, *Cour d'amours* (*Dwór miłości*), stanowi zaś apoteozę miłości we wszystkich jej wymiarach – od subtelnych westchnień po zmysłowe požądanie („Gdy kawaler z podwiką znajduje się w pokoiku, w szczęśliwej samotności, wtedy w nagłej czułości wyzbyci wstydlivosti zaczynają miłosny targ, grę rozkoszną swych kolan, swych ramion i warg [...]”). Całość zamyka powrót moralizatorskiego prologu, przestrzegającego przed nieprzewidywalną, kapryśną Fortuną, która ślepo rozdziela porażki i zwycięstwa.

Carl Orff, wbrew modernistycznym trendom, zwrócił się ku muzycznej prostocie, brzmieniu archaizującemu, mocno osadzając dzieło w harmonice funkcyjnej dur-moll i zaznaczając w nim nadrzędną rolę rytmu, który „nie jest sprawą abstrakcyjną, jest samym życiem, jest siłą języka, jednością między językiem, ruchem i tańcem”. W kantacie jak w soczewce skupiają się wszystkie założenia estetyczne kompozytora i elementy jego stylu często utożsamianego z neoprymitywizmem. Myśli Orffa podczas procesu tworzenia dodatkowo zajmowała idea teatru totalnego, nawiązująca do antycznej koncepcji syntezy sztuk, co znalazło swoje odbicie w strukturze utworu. Odnajdziemy w nim również motoryczną pulsację, przenikającą nie tylko partie orkiestry, lecz także partie skandowanego tekstu, oraz liczne ostinata, prostą harmonię, niezwykle barwną orkiestrację (orkiestra symfoniczna, dwa fortepiany, sopran, tenor, baryton, chór mieszany i chłopięcy) i szczególne wyeksponowanie instrumentów perkusyjnych (m.in. dwa zestawy kottów, kastaniety, tamburyn, gong, ksylofon, czelesta, dzwony rurowe, dzwonki).

W czasach III Rzeszy, gdy hołdowano tradycjom germańskim, kantata *Carmina burana* budziła pewne kontrowersje z uwagi na obecny w niej język taciński. Istniało zatem ryzyko, że Joseph Goebbels cofnie pozwolenie na jej prapremierę. Pierwsze wykonanie odbyło się jednak bez zakłóceń w 1937 r. w Operze Frankfurckiej. Autorem inscenizacji był Oskar Wälterlin. Mimo że na tamach prasy dzieło początkowo określano jako „bawarską Niggermusik” (z racji wyrazistej rytmiki), to Goebbels odkrył w kantacie „nie-

zwykłą piękność” i zinterpretował ją jako pochwałę „kultury aryjskiej”. Orffa zaś umieścić na szczycie listy muzyków uznanych za dobro narodowe. Ogromny sukces utworu, za którym przyszyły korzyści majątkowe, spowodował, że twórca zwrócił się do swego wydawcy z prośbą o znieszczenie wcześniejszych kompozycji, pisząc: „Moje dzieła wszystkie to od dziś *Carmina burana*”.

Ten muzyczny fajerwerk, który zabrmi w wykonaniu solistów, połączonych chórów oraz NFM Filharmonii Wrocławskiej pod batutą Giancarla Guerrero, stanowi doskonałe i niezwykle efektowne zakończenie sezonu koncertowego.

Giancarlo Guerrero, fot. Łukasz Rajchert

Giancarlo Guerrero

Giancarlo Guerrero od sezonu 2017/2018 jest dyrektorem artystycznym NFM Filharmonii Wrocławskiej. Z orkiestrą tą zadebiutował w październiku 2016 r. Od 2009 r. jest dyrektorem muzycznym Nashville Symphony w Stanach Zjednoczonych. W tym okresie zespół odbył liczne trasy koncertowe i dokonał kilkunastu wyróżnionych nagrodami nagrań dla Naxos. Giancarlo Guerrero był również głównym dyrygentem gościnnym podczas rezydencji legendarnej Cleveland Orchestra w Miami. Regularnie powraca do Cleveland, by dyrygować tym uznanym zespołem. Wcześniej był także dyrektorem muzycznym Eugene Symphony i drugim dyrygentem Minnesota

Orchestra. Jako dyrygent gościnnie współpracuje z Boston Symphony Orchestra, Philadelphia Orchestra, São Paulo State Symphony Orchestra, Adelaide Symphony Orchestra i West Australian Symphony Orchestra, Brussels Philharmonic, Gulbenkian Orchestra, Orchestre philharmonique de Radio France, Nederlands Philharmonisch Orkest i Residentie Orkest. Artysta angażuje się też w pracę z orkiestrami studenckimi – regularnie współpracuje z Curtis Institute of Music, Colburn School i National Youth Orchestra (NYO2) działającą przy Carnegie Hall.

Joanna Freszel

Laureatka licznych konkursów wokalnych w Polsce, Austrii i we Włoszech. Była dwukrotną stypendystką Ministra Kultury, a także stypendystką programu Pro Polonia oraz ISA 2012. Otrzymała również medal „Magna cum Laude”, stypendium z Programu Młoda Polska (2014), Złotego Orfeusza (2016) oraz Paszport „Polityki” (2017). Była dwukrotnie nominowana do Fryderyka. Nagrywała muzykę do filmów i słuchowisk. Brała udział w takich festiwalach, jak: Warszawska Jesień, Festival d’Aix-en-Provence, Contrechamps, Międzynarodowy Festiwal Muzyki Kameralnej „Kwartet Śląski i jego goście”, Saaremaa Opera Days, Opera in the Town Hall Festival, Musica Polonica Nova, Festiwal Prawykonań. Współpracuje m.in. z Estońską Operą Narodową, Sinfonią Iuventus, ænm, österreichisches ensemble für neue musik, orkest de ereprijs, AUKSO – Orkiestrą Kameralną Miasta Tychy, Orkiestrą Muzyki Nowej, a także z większością orkiestr filharmonicznych w całej Polsce. Specjalizuje się w wykonawstwie muzyki współczesnej, ale z powodzeniem sięga też do dzieł wszystkich epok.

Piotr Tykowski

W latach 1970–1988 był chórzystą „Poznańskich Słowików” S. Stuligrósa. W 1989 r. ukończył z wyróżnieniem Wydział Wokalny Akademii Muzycznej im. K. Lipińskiego we Wrocławiu w klasie śpiewu E. Sąsiadka. W III Konkursie Sztuki Wokalnej im. A. Sari w Nowym Sączu (1988) zdobył pierwszą nagrodę i trzy wyróżnienia specjalne (m.in. za wirtuozerię). Doskonalił swoje umiejętności na wielu kursach mistrzowskich w kraju i za granicą. Ma na swym koncie ponad 1000 występów solowych niemal w całej Europie, na estradzie koncertowej i scenie operowej. Współpracuje z wieloma solistami i zespołami muzyki dawnej, orkiestrami kameralnymi i filharmoniami, występuje także na międzynarodowych festiwalach muzycznych. Jest również cenionym artystą scen operowych. Zrealizował wiele nagrań radiowych, telewizyjnych i płytowych. Działa też na niwie

pedagogicznej – jest nauczycielem śpiewu w PSM II st. we Wrocławiu i śpiewu solowego na Akademii Muzycznej we Wrocławiu, gdzie piastuje funkcję dziekana Wydziału Wokalnego. Od wielu lat prezentuje swe referaty i prowadzi zajęcia seminaryjne na kursach interpretacyjnych; jest również zapraszany jako juror krajowych i międzynarodowych konkursów wokalnych. Od kilkunastu lat kieruje Kursem Interpretacji Muzyki Oratoryjnej i Kantatowej we Wrocławiu. W 2004 r. otrzymał z rąk Prezydenta RP tytuł profesora sztuk muzycznych. Od 2013 r. jest prezesem Polskiego Stowarzyszenia Pedagogów Śpiewu.

Jerzy Butryn

Ukończył Akademię Muzyczną im. K. Lipińskiego we Wrocławiu w klasie B. Makala, studiował także w Hochschule für Musik w Detmold u L. Woldta. Obecnie jest doktorantem na Wydziale Wokalnym Akademii Muzycznej we Wrocławiu, stypendystą Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Prezydenta Miasta Wrocławia. Uczestniczył w licznych kursach mistrzowskich, wziął także udział

w Programie Kształcenia Młodych Talentów – Akademii Operowej w ramach European Network of Opera Academies w Teatrze Wielkim – Operze Narodowej w Warszawie. Jest laureatem wielu konkursów. Występował w Kieler Schloss, w filharmoniach w Warszawie, Łodzi, Krakowie, Jeleniej Górze, Rzeszowie, Częstochowie, Kaliszu i Wrocławiu, a także podczas BBC Proms (Royal Albert Hall) w Londynie, Schleswig-Holstein Musik Festival w Kiel, Wra-tislavii Cantans i Leo Festiwalu we Wrocławiu oraz Festiwalu Moniuszkowskiego w Kudowie-Zdroju. Miał okazję współpracować z takimi artystami, jak P. McCreesh, Ł. Borowicz, R. Silva, T. Wojciechowski, B. Bayl, S. Gatoński, J. Salwarowski, W. Szymański, R. Skolmowski czy E. Kovacic. Jest członkiem założycielem zespołu Collegium Zieleński. Współpracuje także z Capellą Cracoviensis, Collegio di Musica Sacra, Teatrem Lalek we Wrocławiu oraz Chórem NFM. Wykonuje repertuar oratoryjny, operowy, pieśniarski i muzykę cerkiewną.

Organizator:

NFM – Instytucja kultury miasta Wrocławia współprowadzona przez:

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.

Sponsorzy:

